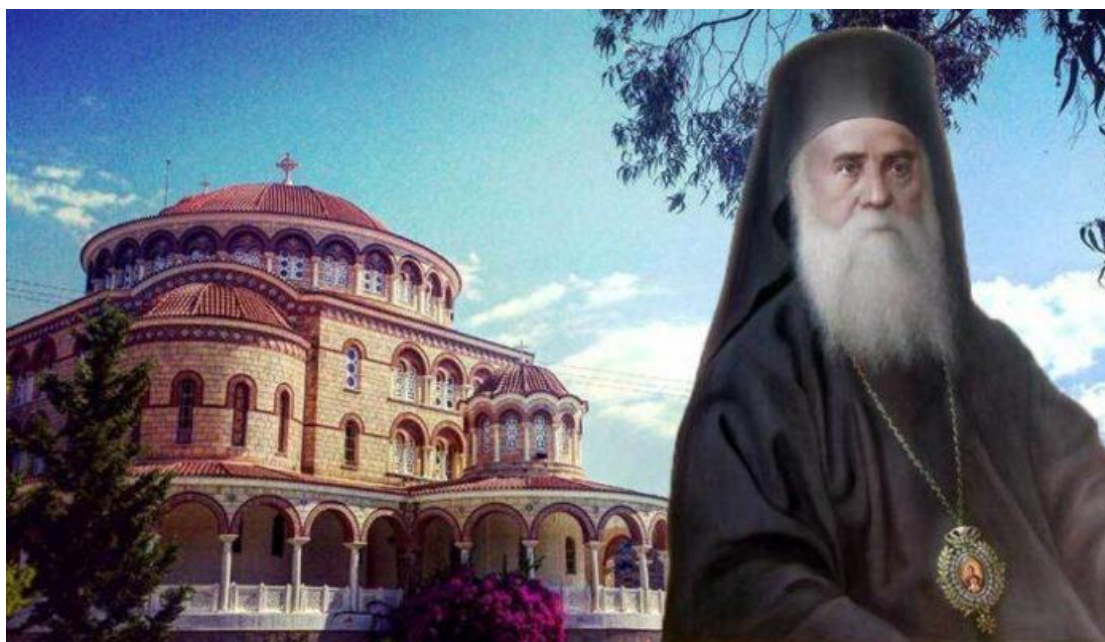

Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος καὶ τὸ βίωμα τῆς Ὁρθοδοξίας

Πραγματικά ὁ Ἅγιος Νεκτάριος ἐβίωσε σὲ ὅλα καὶ μὲ ὅλα τὰ μέρη τῆς ὑπάρξεώς του τὴν Ὁρθοδοξία μας, τὴν ὁποία καὶ ἐρμήνευσε καὶ ἐξέφρασε προσωπικά καὶ δυναμικά στὸ καθολικὸ πλήρωμα τῶν Ὁρθοδόξων ἀδελφῶν καὶ γενικότερα στὴν Οἰκουμένη.

Εἶναι τόσο πλοῦσια ἢ προσωπικότητά του, τόσο βαθειά, τόσο μεγαλειώδης, συνδυασμένη μὲ θεϊκὴ πραγματικὰ ἀπλότητα, ποὺ θὰ ἔπρεπε ὁ φτωχὸς δικός μας ἀνθρώπινος λόγος νὰ ἀργήσῃ. Καὶ μάλιστα λόγος ποὺ προέρχεται ἀπὸ χεῖλη ἀδέξια, ἰσχνόφωνα καὶ κακόχη σὰν τὰ δικά μου. Συγχωρήστε μου λοιπὸν τὴν θρασύτητα καὶ ἐπιτρέψτε μου νὰ χρησιμοποιήσω τὸν συμβατικὸ λόγον γιὰ ὠφέλεια ὅλων μας καὶ γιὰ τὴν κατὰ δύναμιν τιμὴ πρὸς τὸν Ἅγιον τοῦ αἵῶνα μας.

Θεμέλιο σ' αὐτὴν τὴν προσλαλιὰ ἂς εἶναι τὸ παρακάτω ὑπαρκτὸ περιστατικὸ ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ Ἁγίου.

Μετὰ ἀπὸ κάποιες περιπέτειες ποὺ μεθόδευσε στὴ ζωὴ του ὁ μισόκαλλος, βρίσκεται ὁ Ἅγιος, σὰν ἱεροκλήρυκας Χαλκίδος, ἐπίσκοπος ὄντας, στὸ μικρὸ νησί τῆς Σκιάθου, γιὰ νὰ λειτουργήσῃ καὶ νὰ κηρύξῃ. Φιλοξενεῖται ἀπὸ βραδὺς σ' ἓνα ἀπλὸ δωματιάκι τοῦ νησιοῦ. Περνᾶνε οἱ ὥρες τῆς νύχτας καὶ τὸ φῶς τοῦ δωματίου του δὲν σβήνει. Κάποιοι περίεργοι βρίσκουν τὸν τρόπο νὰ κρυφοκοιτάξουν. Βλέπουν τὸν Ἅγιον Ἐπίσκοπον νὰ κάνει ἐδαφιαῖες μετάνοιες καὶ κάτι νὰ ψελλίζει. Τὸ φῶς ἐσβήσῃ, ὅταν ξεκίνησε γιὰ τὴν πρωϊνὴ ἀκολουθία καὶ τὴν Θεία Λειτουργία.

Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἀδελφοί, λέει πάρα πολλά. Βάση στὴ ζωὴ του ὁ Ἅγιος ἀπὸ τὰ νεανικά του χρόνια εἶχε αὐτὸ ποὺ ὅλοι οἱ πατέρες καὶ ἅγιοι εἶχαν, τὴ νηπτικὴ ἐργασία, τὴν προσεκτικὴ φροντίδα τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ἀθανάτου καὶ θεοεικέλου ψυχῆς. Μολονότι ἐπίσκοπος,

πεπειραμένος στα πνευματικά, κάποιας ηλικίας, όμως δεν αντικαθιστά με τίποτα την αγαπημένη του πνευματική εργασία για την προσωπική του ένωση με τον εν Τριάδι Θεό. Δόξα τῷ ἐν Τριάδι Θεῷ για τέτοιους ανθρώπους που αναδεικνύει σε όλες τις εποχές και τους έχει μαζί ἴσως και με άλλους ἀφανεστέρους, δείγματα της Ὁρθοδόξου πνευματικότητας, που ἀληθινὰ ὀζει (μυρίζει) ἀγάπη Χριστοῦ.

Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος γεννήθηκε τὴν 1η Ὀκτωβρίου τοῦ 1846 στὴ Συληβρία τῆς Θράκης. Σὰν παιδί και σὰ νέος ἦταν πολὺ φιλομαθὴς και ἰδιαίτερα ὅπως οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες, ἀγάπησε τὴν ἀρχαία ἑλληνική γλῶσσα και τὰ Πατερικὰ κείμενα. Τὸ βιβλίο που ὁ ἴδιος ἐξέδωσε «Λογίων θησαύρισμα» εἶναι ἀκριβὲς ἀπόσταγμα τῶν Πατερικῶν Μελετῶν στὶς ὁποῖες ἀπὸ μικρὸς ἀφιερωνόταν. Ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀνθολόγιο πῶν πολυτίμων μελετῶν του φαίνεται ἡ νηπτική ἐργασία και ἡ δυνατὴ ἐφεση που εἶχε στὰ βάθη του για τὸν Θεὸ και ἡ δίψα του για τὴν τελειότητα τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς.

Ἀπὸ πολὺ νωρὶς συγκεκριμενοποίησε τὸν οὐράνιο πόθο του και τὸν ταύτισε με τὴ μοναχική ζωή. Τὸ 1876 ἐκάρη μοναχὸς στὴ Νέα Μονὴ τῆς Χίου με τὸ ὄνομα Λάζαρος ἀπὸ Ἀναστάσιος Κεφαλᾶς. Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς φαίνεται καθαρὰ ὅτι ἔμεινε τρία χρόνια πραγματικά, ἀσκούμενος στὴ μοναχική και μοναδική, ὅπως ἀναφέρεται ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Πατέρες μας, πολιτεία. Ἡ ἄσκηση τοῦ παρθενικοῦ βίου τὸν ἔκανε προσηνῆ ἐπειδὴ συνδύασε τὴν τραχύτητα τῆς ἀσκήσεως με τὴν ἄκρα ταπείνωση. Γι' αὐτὸ ἐγινε ἀγαπητὸς ἀπὸ τὴ λοιπὴ μοναστική ἀδελφότητα, προτάθηκε για χειροτονία και προχειρίσθηκε διάκονος τὸ 1877 σὲ ἡλικία ὥριμη και σύμφωνη με τοὺς Θεοπνεύστους ἱερούς κανόνες, τριάντα ἐνὸς δηλαδὴ ἐτῶν, με τὸ ὄνομα Νεκτάριος. Με ἄδεια και εὐλογία τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς μετανοίας του συμπληρώνει τὶς γυμνασιακές του σπουδὲς στὴν Ἀθήνα, κατόπιν στὴν Ἀλεξάνδρεια τῆς Αἰγύπτου, κοντὰ στὸν Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Σωφρόνιο και πάλι στὴν Ἀθήνα, ὅπου μετὰ ἀπὸ εὐδόκιμες θεολογικὲς σπουδὲς τὸ 1885 ἐκατατάχθηκε στοὺς πτυχιούχους τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς ὁποίας ὑπῆρξε και ὑπότροφος. Τὸ ἐπόμενο ἐτος 1886 χειροτονεῖται πρεσβύτερος και Ἀρχιμανδρίτης στὴν Ἀλεξάνδρεια ἀπὸ τὸν ἴδιο Πατριάρχη Σωφρόνιο, κοντὰ στὸν ὁποῖο ὑπηρέτησε σὰν ἱεροκλήρυκας και γραμματέας τοῦ Πατριαρχείου και Πατριαρχικὸς ἐπίτροπος στὸ Κάιρο. Ἐνα χρόνο ἀργότερα τὸ 1889 χειροτονεῖται Μητροπολίτης τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης Μητροπόλεως Πενταπόλεως ἀπὸ τὸν ἴδιο Πατριάρχη Σωφρόνιο.

Αὐτὴ τὴν ἐπέτειο τῶν ἐκατὸ χρόνων ἀπὸ τῆς χειροτονίας του σὲ ἐπίσκοπο τιμᾶμε και γιορτάζουμε σήμερα.

Γιατί ἰδιαίτερα αὐτὴν τὴν ἐπέτειο ἐξαίρουμε;

Γιατὶ και ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος και ὁ μέγας Θεολόγος Νικόλαος Καβάσιλας ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ ἐπίσκοπος εἶναι ζωντανὴ εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ και ζωντανὸς φορέας ὅλης τῆς χριστιανικῆς παραδόσεως. Ἴσως σὲ μερικές περιπτώσεις ἀμφιβάλουμε για τὰ ὑποστηριζόμενα ἀπὸ τοὺς ἁγίους, γιατί δὲν βλέπουμε πάντοτε σαρκωμένες αὐτὲς τὶς ἀρετὲς στὰ Ἐπισκοπικὰ πρόσωπα. Στὴν περίπτωσι όμως τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου ταυτίσθηκε ἡ ἀληθινὴ χριστιανικὴ ζωὴ και τὸ ποιμαντικὸ ἀρχεῦλο με τὸ πρόσωπό του. Οἱ λειτουργίες του, τὰ κηρύγματά του, ἡ φροντίδα του για τὴν εὐπρέπεια και διακόσμηση τῶν Ἱερῶν Ναῶν, τὸ προσωπικὸ, ποιμαντικὸ και ἀνθρωπιστικὸ ἐνδιαφέρον, ἡ συμπάθεια στοὺς καχεκτικοὺς στὴν πίστη και στὴν ἠθική, οἱ διοικητικὲς του ικανότητες και ἰδιαίτατα ὁ ἄμεμπτος βίος κατὰφερναν νὰ συγκερατοῦν τὸ θεσμὸ τῆς Ἐκκλησίας και τὰ λογικὰ πρόβατα στὴ μάνδρα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ποιότητα τῆς Χριστιανικῆς ψυχῆς του και ἡ Χριστιανικὴ διαύγεια τῶν φρονημάτων τοῦ φαίνεται ὀλοκάθαρα στοὺς ἀδικούς διωγμούς του. «Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν και ὑμᾶς διώξουσιν» δὲν εἶπε ὁ Κύριος; Ἀφανεῖς ἀντίχριστες δυνάμεις κατὰφεραν νὰ μεθοδεύσουν ἔτσι κάποιες συκοφαντίες, ὥστε νὰ ἀπολυθεῖ ἀπὸ τὶς Ἐκκλησιαστικὲς ἀρχὲς τῆς Ἀλεξανδρείας και νὰ παυθεῖ ἀπὸ τὴ θέση του. Καμιὰ σαφὴς κατηγορία ἀλλὰ και καμιὰ ἀκύρωση τῶν συκοφαντιῶν. Σὰν ἐλεύθερος ἄνθρωπος και ἀθῶος διαμαρτύρεται για τὴν ἀδικία ἀλλὰ και οἱ ἐπιστολὲς –διαμαρτυρίες πρὸς τὸν Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Σωφρόνιο, λίγο ἀργότερα πρὸς τὸν Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Φώτιο και πρὸς τὸν Πατριάρχη Ἰωακεῖμ τὸν Γ' εἶναι γεμάτες ἐκκλησιαστικὸ ἥθος που σπάνια συναντᾶμε.

Ἄνθρωπος ψημένος στὴ μοναχικὴ ἄσκηση και στοὺς κανόνες ταπεινοφροσύνης, δὲν μπορούσε παρὰ αὐτὸ τὸ ἥθος νὰ ἀποκτήσει τῶν Μεγάλων Πατέρων, που εἴτε τοὺς ἐβρίζαν εἴτε τοὺς ἐγκωμιάζαν, τὸ ἴδιο αἰσθάνονταν και ἀνεξίκακα ἀντιδρούσαν.

Οὐδεὶς ἀδοκίμαστος εὐδόκιμος.

Αξίζει κανείς να διαβάσει και μόνο αυτές τις επιστολές για να προσεγγίσει αυτόν τον πολύτιμο αδάμαντα της Ορθοδοξίας. Μικρές επιστολές γραμμένες με σαφήνεια, γλωσσική αρτιότητα, τέλεια νοήματα, λέξεις ιεροπρεπείς και κατάμεστες από σεβασμό στο πρόσωπο που απευθύνεται και το οποίο τον άδικησε. Δεν βρίσκεις ίχνος δηκτικότητας να υπολανθάνει. Κρατά τον πόνο του σε καθαρά πνευματικό επίπεδο. Αυτές οι επιστολές αποπνέουν το άρωμα της άπαθους και χαριτωμένης ψυχής του, που προετοιμάζεται έκδηλα από τον Έσταυρωμένο Κύριο για τη μέλλουσα τιμή και παγκόσμια δόξα που του χάρισε. Η ποιότητα της ψυχικής καλλιέργειας του επιβεβαιώνεται και από το ποιμαντικό έργο του στις ψυχές των ανθρώπων και την ανάλογη ποιμαντική εν Χριστώ αγωγή, που τους προσέφερε.

Πάνω από έννιάκοσιοι πιστοί της Ορθοδόξου Εκκλησίας του Καΐρου συνέταξαν μία διαμαρτυρία και συνάμα αποχαιρετιστήριο γράμμα προς τον Άγιο Πενταπόλεως που δημοσιεύθηκε στην έφημερίδα «Μεταρρύθμισις» της Αλεξάνδρειας. Μέσα σ' αυτό το γράμμα φαίνεται για άλλη μια φορά από άλλη σκοπιά, από τη σκοπιά των λαϊκών, ο πραότατος και ειρηνικός χαρακτήρας του Αγίου. Στο δημοσίευμα αυτό δεν υποφώσκει ίχνος έμπαθείας ή φανατισμού κατά των άδικησάντων εκκλησιαστικών ανδρών τον Άγιο Πενταπόλεως.

Πόσο ταπεινά και χριστοκεντρικά θα είχε εργασθεί ο Άγιος στην Άμπελο του Κυρίου, ώστε να μεταφυνεύει και στους άλλους τον αληθινό τρόπο Χριστιανικής ζωής, της Θεανθρώπινης ζωής που ο ίδιος βίωσε.

Από την επιστολή αυτή των λαϊκών του Καΐρου φαίνεται ή μεγάλη εν Χριστώ αγάπη που του είχαν, φαίνεται διάφανα ή εν Χριστώ ήγετική φυσιογνωμία του Αγίου, αλλά τελικά ή υπακοή (αυτό είναι το γνήσιο εκκλησιαστικό χριστιανικό φρόνημα) και του Αγίου και των πνευματικών του τέκνων στις αποφάσεις της Μητέρας Εκκλησίας. Ήταν βαθύς και όχι επιπόλαιος και υποπτευόταν ότι πίσω από την ανθρώπινη άδικία κρύβονται μεγαλεπίβολα, μα άνεξιχνίαστα θεϊκά σχέδια. Και κατάφερε αυτήν του τη νοοτροπία να μεταβιβάσει ζωντανά στο λαό του Καΐρου, πράγμα που διακρίνεται με ενάργεια προς το τέλος της επιστολής-διαμαρτυρίας.

Ίσως οι βουλές του Θεού έχουν διαφορετικές προοπτικές.

Έπιτρέψτε μου να επιμείνω λίγο ακόμη σ' αυτήν την κρίσιμη καμπή της ζωής του. Αν ο Άγιος έπαιρνε κάποια άλλη διαφορετική στάση, καταλάβαινε με τον σώφρονα λογισμό που του είχε χάρισει ή Ορθόδοξη μοναχική νηπτική άσκηση, καταλάβαινε ότι κατάστρεφε ό,τι ωραιότερο, ό,τι πιο θεανθρώπινο είχε μεταγγίσει στις ψυχές των πνευματικών του τέκνων.

Σαν αληθινός Λειτουργός του Υψίστου προτιμά να άδικείται παρά να καταστρέψει στα μάτια και στις ψυχές των πιστών την εικόνα της Αρχιερωσύνης, χτυπώντας τους άλλους αρχιερείς που τον άδικησαν.

Παρακαλώ πολύ όλους μας να έγκύψουμε με πολλή εὐλάβεια σ' αυτήν την πτυχή της ζωής του Αγίου Πενταπόλεως και στην θεανδρική στάση του γιατί καθέννας μας έχει ή ένδέχεται να έχει πικρίες συκοφαντικές στο μετερίζι από το οποίο μάχεται.

Στη συνέχεια για ένα έτος ταλαιπωρήθηκε «φυτοζωών», λέει ο βιογράφος του άγιος πρ. Παραμυθίας Τίτος Ματθαίakis, ζητώντας στην Αθήνα εργασία και μη βρίσκοντας. Επί τέλους στις 15 Φεβρουαρίου 1891 διορίστηκε ιεροκήρυκας του Νομού Εὐβοίας, σπάνιο φαινόμενο στα χρονικά της Εκκλησίας, δηλαδή Επίσκοπος να διορίζεται άπλως ιεροκήρυκας. Όμως δέχθηκε και εργάστηκε διόμιση χρόνια άκάματα πνευματικά, αγάπησε το λαό του Θεού και αγαπήθηκε. Πάλι δυσκολίες και μετάθεση στο Νομό Φθιώτιδος και Φωκίδος. Αξίζει και πάλι να τονισθεῖ ή κρυστάλλινη ποιότητα του ποιμαντικού του λειτουργήματος που εκφράζει το αποχαιρετιστήριο γράμμα του Δημάρχου Κυμαίων Καρυστίας προς τον Άγιο.

Ο Κύριος όμως αφού τον προετοίμασε με την θλίψη και τον διωγμό, αφού του έκλεισε τις άλλες πόρτες, του άνοιξε την ύψηλή και μεγάλη προοπτική του Διευθυντή της Ριζαρείου Εκκλησιαστικής Σχολής. Με Βασιλικό Διάταγμα διορίστηκε την 1η Μαρτίου του 1894 και έμεινε σ' αυτήν την περίοπτη θέση μέχρι το 1908, από την οποία παραιτήθηκε, όπως ο ίδιος γράφει στην αίτησή του προς το Δ.Σ. για λόγους υγείας.

Δεκατέσσερα ολόκληρα χρόνια εργάστηκε συστηματικά ο Άγιος στο θερμοκήπιο των Ίερατικών κλήσεων. Ό,τι ιερότερο, ό,τι θεανθρωπινότερο, ό,τι χριστοευγενέστερο, ό,τι ούραίο είχε κατακτήσει με την άσκησή του και με τη χάρη του Θεού, με πολύ ζήλο το αποτύπωνε στις ψυχές των Ίεροσπουδαστών του. Πίστευε ότι το νεοσύστατο μετά τον τουρκικό ζυγό έθνος θα μπορέσει να όρθοποδήσει και πνευματικά να μεγαλουργήσει, αν οι ποιμένες αυτού του τόπου τραφούν με τον έπιούσιο Άρτο της Όρθοδόξου Θεολογίας και ποτισθούν με τα άσπείρευτανάματα της Όρθοδόξου Εύσεβείας. Πετούχαινε πραγματικά να μεταλαμπαδεύσει στις ψυχές των Ίεροσπουδαστών όλη την χριστοφλόγα της ψυχής του, με τον πιό έκλεκτό τρόπο, την έν Χριστῷ αγάπη, που είναι το πιό δυνατό φίλτρο. Αυτό μπορεί να συγκινήσει το νέο και να βάλει σε συναγερμό και κινητοποίηση όλα τα ψυχοδυναμικά του για έγκόσμια και ύπερκόσμια δημιουργία.

Ό πρωτοπρεσβύτερος παπα-Νικόλας Μυλωνάς και ό Οικονόμος Θεμιστοκλῆς Παπακωνσταντίνου που όν είχαν δάσκαλο έπαληθεύουν την άριστα παιδαγωγική συμπεριφορά του προς τα νεαρά βλαστάρια. Ποτέ δέν είχαμε δει το ήρηνικό και χαρίεν πρόσωπό του να αλλοιώνεται από τις νεανικές άταξίες.

Είχε μία άπερίοριστη έσωτερική άνεκτικότητα και μεγαλοψυχιά λέγουν, με την όποία κατόρθωσε να διορθώσει τις άνωριμότητες των νέων χωρίς να τραυματίσει το ψυχολογικό πεδίο. Και κάποιος άλλος μαθητής του έλεγε με θαυμασμό για όν Άγιο, ότι άνεχόταν άκόμη και να κοροϊδεύεται μερικές φορές και μολονότι διαισθανόταν πώς του λένε ψέμματα δέν επενέβαινε βίαια, άνταρχικά, πιεστικά, για να διορθώσει όν άμαρτάνοντα. Αυτή ή αγάπη και ή έκτίμηση προς τα άνώριμα άκόμα παιδιά, τα έφερνε λίγο άργότερα σε άutoσυναίσθηση του σφάλματος, σε μεάνοια και όριστική και είλικρινή διόρθωση. Ήδη από όν καιρό της τριετούς μοναστικής άσκήσές του στην Ίερά Μονή της χώρας της Χίου, αλλά και από την περισσή έμπειρία του από την διακονία του στο λεπτό και ευαίσθητο έργο του πνευματικού είχε διαπιστώσει πόσο εύθραυστος είναι ό ψυχολογικός παράγοντας σε κάθε άνθρωπο και πόσο άποφασιστικό ρόλο παίζει στην όλοκλήρωση της προσωπικότητας και στον άγιασμό της. Είχε κατέβει, όπως λέει ό Άγιος Ιωάννης ό Σιναΐτης, ό συγγραφέας της Κλίμακος, είχε κατέβει στα βάθη της ψυχής, γνώριζε πολύ καλά τις άντιδράσεις της και ιδιαίτερα την καταστροφή που προξενούν τα πάθη και οι κακίες των μεγαλυτέρων στην άνέλιξη και άνάπτυξη των νεωτέρων. Και ήθελε αυτός ό μακάριος άνδρας, να μὴν πληγώσει, να μὴν τσαλαπατήσει, να μὴν σταυρώσει με τιμωρίες τα παιδιά του αλλά να τα άνυψώσει, να τα άναπτέρώσει, να τα έμψυχώσει με τη μέθη της δικής του έν Χριστῷ αγάπης. Είχε βιώσει βέβαια αυτό που λέγει ό πρύτανις των άσκητών πατέρων άγιος Ισαάκ ό Σύρος, όα ή αγάπη είναι μέθη ψυχής και έχει την δύναμη να μεθύσει και τους γύρω.

Κάποιος άλλος μαθητής του, ό Ν. Λούβαρης, θυμάται ότι προτιμούσε ό ίδιος να υποβάλλεται σε άσκήσεις, για παράδειγμα σε νηστεία, για να μὴν τιμωρήσει το άνώριμο εύθραυστο βλαστάρι, όν ήρὸ σπουδαστή του, όταν ή διάκριση, που άφθονη είχε, όν πληροφορούσε, ότι ή τιμωρία θα δημιουργήσει άπωθιμένη έμπάθεια ή ψυχολογικά τραύματα. Και δέν πρέπει ένας ποιμένας, ένας ταγός να κατατρώχεται από ψυχολογικά προβλήματα, που μπερδεύουν τους γύρω του, και έξουθενώνουν τις ψυχές και δέν τις όδηγούν στην έλευθερία «ή Χριστός ήμᾶς ήλευθέρωσε». Άνελάμβανε ό άγιος του Θεού, ό θεόπνευστος αυτός παιδαγωγός πάνω του το βάρος της άμαρτίας των παιδών του, για να άνοίγει μπροστά τους ό δρόμος της προκοπής και της δημιουργίας και όχι της μιζέριας και της μικροψυχίας.

Πιθανώς να υπήρξαν και περιπτώσεις που ό άγιος να μεταχειρίστηκε και την παιδαγωγική μέθοδο της άυστηρότητας, όταν οι περιστάσεις το άπαιτούσαν. Κυριαρχούσε άνω από όλα ή Ποιμαντική της αγάπης, της καλωσύνης και της πατρικής έπισκοπῆς, θα λέγαμε γενναιοψυχίας.

Ό Γ. Φ. Κωνστανταράκης, μαθητής του άγίου Νεκταρίου, άναφέρει ότι οι ήεροσπουδαστές είχαν νύχτα και μέρα ενώπιόν τους ένα άρχέτυπο τελείου και όλοκληρωμένου άνθρώπου.

Ήταν φίλεργος και πολυγραφότατος.

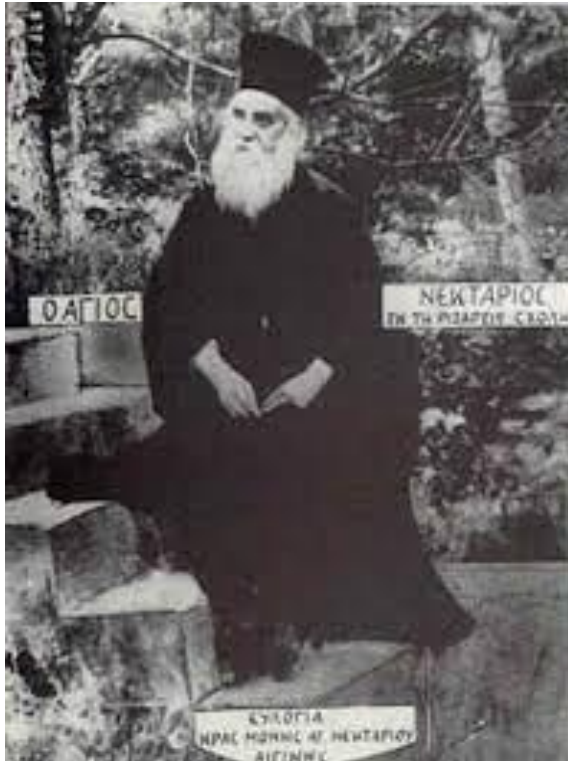
Έγραφε θεολογικές μελέτες.

Συνέθετε ύμνους στην Κυρία Θεοτόκο που όταν τους έψαλε, μεταρσιωνόταν και μετέφερε πνευματικό ένθουσιασμό στους μαθητές του.

Τὸ κήρυγμά του ἦταν πολὺ ἐποικοδομητικὸ καὶ στὸ ναὸ τῆς Σχολῆς καὶ σὲ πολλοὺς ἄλλους ποὺ τὸν καλοῦσαν.

Ἡ Λειτουργία του ἦταν μυσταγωγία καὶ συναγεμὸς ὅλου τοῦ ἐκκλησιάσματος πρὸς τὸν ἐν Τριάδι Κύριο.

Πρὸς τοὺς ἐτερόδοξους συμπεριφερόταν μὲ εὐγένεια καὶ καλωσύνη χωρὶς νὰ κρύβει κανένα σημεῖο τῆς Ὁρθοδόξου ὁμολογίας του.

Παράλληλα σημειώνει ὁ Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, ὁ μετέπειτα ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, ποὺ τὸν διαδέχθηκε στὴν Διεύθυνση τῆς Σχολῆς, ἐνδιαφέρθηκε ὁ ἅγιος Νεκτάριος γιὰ τὸν κῆπο τῆς Σχολῆς, γιὰ τὴν εὐρυθμὴ λειτουργία ὅλων τῶν συνεργείων τῆς, γιὰ τὴν ἀπρόσκοπτη Διεύθυνση καὶ τὸ ὅλο πολιτιστικὸ κλίμα τῆς. Δὲν ἦταν δυνατὸ ὁ ἄνθρωπος ποὺ εἶχε ταξινομήσει παραδεισιακὰ τὰ ἐσωτερικὰ πνευματικὰ του ζητήματα, δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ μὴν ἐκφράσει αὐτὴν του τὴν ἐσωτερικὴ του χριστοαρμονία καὶ νὰ μὴν τὴν ἀπεικονίσει ταπεινὰ ἀπὸ ὅλα του τὰ ἀγαπημένα πρόσωπα, σ' ὅλα τὰ πράγματα γύρω του καὶ σ' ὅ,τι ἄγγιζε.

Ἀποκορύφωμα καὶ ἀποκρυστάλλωμα τῆς ὅλης του ποιμαντικῆς δραστηριότητος ὑπῆρξε ἡ ἀνασύσταση τῆς Γυναικείας Ι. Μονῆς τῆς Ἀγίας Τριάδος, στὴν Αἶγινα. Ὅλο του τὸν μισθὸ ποὺ ἔπαιρνε ἀπὸ τὴν Ῥιζάρειο τὸν διέθετε γιὰ νὰ κτισθεῖ ἡ ἐρειπωμένη Ἱερὰ Μονὴ καὶ γιὰ νὰ συντηροῦνται οἱ μοναχὲς τῆς ἀδελφότητος.

Ἐνδιαφερόταν νὰ γίνῃ ἓνα ὠραῖο ἐκκλησιαστικὸ οἰκοδόμημα, ὅπως καὶ ἔγινε, γιὰ νὰ στεγάσει ἓνα ἱερὸ ἡσυχαστήριον καὶ φροντιστήριον Ὁρθοδόξου μοναστικῆς εὐσεβείας. Εἶχε ἀγαπήσει μὲ πάθος ἀπαθὲς, ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης, τὴν φιλανθρωπία καὶ χαίροταν νὰ ξοδεύῃ τὸν μισθὸ του, τόσο γι' αὐτὸ τὸν σκοπὸ ὅσο καὶ γιὰ περιπτώσεις φτωχῶν ἀνθρώπων, ποὺ τοῦ ζητοῦσαν βοήθεια. Ἦταν ἀχόρταγος στὸ νὰ δίνει, τόσο ποὺ μερικὲς φορὲς δὲν εἶχε τὰ ναῦλα του, γιὰ νὰ ἐπισκεφθεῖ τὴ μοναστικὴ ἀδελφότητα τῆς Ἀγίας Τριάδος ποὺ παρακολουθοῦσε πνευματικὰ καὶ τὴν καθοδηγοῦσε, ἐνῶ παράλληλα ἦταν διευθυντὴς στὴ Ριζάρειο.

Τις ημέρες τῶν διακοπῶν τοῦ Πάσχα, τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ καλοκαιριοῦ ἔμενε στὴν ἱερὰ Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ προσπαθοῦσε ἐφαρμόζοντας τοὺς αὐστηροὺς ἀσκητικοὺς ὅρους τοῦ Μ. Βασιλείου, νὰ ὀργανώσει φιλόθεα καὶ φιλάνθρωπα τὴν ἐσωτερικὴ ζωὴ τῆς ἀδελφότητος.

Εὐτυχῶς ποὺ μᾶς ἔχουν διασωθεῖ 136 ἐπιστολὲς τοῦ Ἁγίου, ποὺ ἔστειλε ἀπὸ τὴν Ριζάρειο στὴ μοναστικὴ ἀδελφότητα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Μέσα σὲ αὐτὴ διακρίνεται ἡ λαμπρότητα καὶ ἡ ωραιότητα τοῦ παρθενικοῦ του χαρίσματος ποὺ αὐξήσε ὁ Χριστὸς ἑκατονταπλάσια μέσα του μὲ σύμφωνη τὴν ἀγαθὴ προαίρεσή του.

Ἐπίσης διακρίνεται ἡ πνευματικὴ, ἡ ἐν Χριστῷ ἀγάπη τοῦ ἁγίου πρὸς τὰ πνευματικὰ του τέκνα, τὶς μοναχές, μέσα στὶς ψυχὰς τῶν ὁποίων, ὅπως ὁ θεὸς Παῦλος, θέλησε νὰ μορφώσει τὸν Χριστὸ καὶ τὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ. Πρῶτοπὸ του στὴ φιλάνθρωπιά εἶχε τὸν ἅγιο Νικόλαο ποὺ ἀπὸ μικρὸς εἶχε ἀγαπήσει καὶ τὸν εἶχε προστάτη του.

Ὁ π. Θεόκλητος Διονυσιάτης τονίζει στὸ ωραιότατο βιβλίό του «ὁ ἅγιος Νεκτάριος ὁ θαυματουργός» ὅτι μέσα στὶς ἐπιστολὲς αὐτὲς φαίνεται ἡ μεγάλη διάκριση ποὺ εἶχε ὁ ἅγιος. Σὲ κάθε μιὰ μοναχὴ δίνει τὶς κατάλληλες γι' αὐτὴν ὁδηγίες, σεβόμενος τὰ προσωπικὰ ὅρια ἀντοχῆς της καὶ ἀνοίγοντάς της τὸν κατάλληλο δρόμο ποὺ θὰ ὀδηγήσει αὐτὴν πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστό, χωρὶς νὰ ἰσοπεδώνει τὸ πρόσωπο.

Ἦξερε πολὺ καλὰ αὐτὸς ὁ βαθυνούστατος ἐπίσκοπος πόσο σημαντικὸς εἶναι ὁ ρόλος τῆς γυναίκας μέσα στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτὸ χωρὶς νὰ ὑποτιμᾷ τὸ Μέγα Μυστήριό τοῦ γάμου, λέγει ὁ π. Θεόκλητος, ὅμως προσπαθεῖ νὰ καταρτίσει ἄριστα τὴ γυναικεία προσωπικότητα στὴν εὐσέβεια καὶ στὴν ἐν Χριστῷ ζωὴ, γιὰ νὰ ἔχει ἡ κοινωνία, τὰ δείγματα ἔστω, τῆς ἀληθινῆς χριστιανικῆς ζωῆς, σαρκωμένης στὰ πρόσωπα τῶν μοναζουσῶν. Μέσα σὲ αὐτὲς τὶς ἐπιστολὲς μποροῦν καὶ οἱ σημερινὲς Χριστιανὲς νὰ σπουδάσουν τὸ γνήσιο χριστιανικὸ φεμινιστικὸ κίνημα, ποὺ συνοψίζεται στὴν ἐν Χριστῷ ὑπακοή, στὸ ὑπάκουο κλίμα της καὶ στὴν ἀτμόσφαιρά της.

Καὶ στ' ἀλήθεια πέτυχε ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ νὰ φυτεύσει καὶ μετὰ τὴν παραίτησή του ἀπὸ τὴν Ριζάρειο, μένοντας κοντά τους, νὰ καταρτίσει τὴ μοναστικὴ αὐτὴ ἄμπελο τῆς ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος, ποὺ ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀκτινοβολία της συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Τὸ καλοκαῖρι τοῦ 1898 ἔκανε περιοδεῖα προσκυνηματικὴ στὸ Ἅγιον Ὄρος. Πῆρε εὐλογίες ἀπὸ τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας, ἔδωσε ὁμως καὶ ἀπὸ τὸ ταμεῖο τῶν δικῶν του θησαυρῶν στοὺς μοναχοὺς ποὺ μὲ πολλὴ χαρὰ τὸν καλοδέχθηκαν καὶ ξεχωριστὰ τίμησαν ἐπίσημα τὸν ταπεινόφρονα ἱεράρχη. Ἡ ἐπικοινωνία του μὲ ἁγίους μοναχοὺς, ὅπως τὸν π. Δανιὴλ Κατουνακιώτη, τὸν συνέδεσε πνευματικὰ μὲ τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἔτσι ὥστε ἐπιστρέφοντας στὸν κόσμον, νὰ εἶναι ἕνας ἀγιορείτης ἐκτὸς Ἁγίου Ὄρους καὶ μέσα στὴν ὑπακοὴ τῆς δικῆς του, ἅς ποῦμε δικῆς του, μονῆς.

Ἀφήσαμε μιὰ πτυχὴ τῆς ζωῆς του τελευταία. Σκόπιμα. Γιὰ νὰ τὴν τονίσουμε. Βέβαια ἀπὸ ὅσα μέχρι τώρα ἔχουμε ἀναφέρει διαφαίνεται ὁλοκάθαρα.

Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος ἦταν ἕνας χαρισματοῦχος πνευματικός.

Αυτόπτης μάρτυς μου ανέφερε ότι τον είδε να εισέρχεται στο ιερό βήμα, να φορά το πετραχήλι του και να πηγαίνει να κατασπάζεται τον έσταυρωμένο και να κλαίει. Μετά από αυτήν τη μυσταγωγική και κατανυκτική προετοιμασία προσφερόταν να βοηθήσει στο Μυστήριο της Ή. Έξομολογήσεως όχι μόνο τις μοναχές που πρωτίτερα αναφέραμε, όχι μόνο τους ιεροσπουδαστές του, αλλά και τον κοσμάκη που συνέρρεε για να αποθέσει τον βαρύ κλοιό και φόρτο της άμαρτίας.

Ίκανότατος στον ποιμαντικό διάλογο, άμέσως αποσπούσε την έμπιστοσύνη του έξομολογουμένου. Πρόσωπο με πρόσωπο ο πνευματικός πατέρας με τον πνευματικό υιό ή την πνευματική θυγατέρα, μπορούσε με την δύναμη του Τελεταρχικού και ζωοποιού Πνεύματος και με την απάθεια της άσπιλης και άμόλυντης ψυχής του, να άνασπᾷ από την άβυσσο το ναυαγμένο καράβι, όπως σοφότατα περιγράφει ο άγιος Ίωάννης ο Σιναΐτης. Μέσα στο κλίμα της έν Χριστῷ θερμής και άπλης άγάπης, μπορούσε μοναδικά να έκφρασθει και είλικρινά να έξαγορευθει ό άμαρτωλός και φιλόστοργα να έμφυσήσει την Χάρη του Αγίου Πνεύματος και την άφεση ό χαρισματούχος πνευματικός Πατήρ.

Τέλος ή άγαθή Πρόνοια του Θεού οικονόμησε έτσι τη ζωή του Αγίου Νεκταρίου, ώστε παρατούμενος από την Ριζάρειο να άποσυρθει στην Ίερὰ Μονή της Αγίας Τριάδος, να βοηθήσει άποφασιστικά στην όργάνωση του Κοινοβίου της μέχρι το 1920 όποτε και παρέδωσε νικηφόρα την άγία ψυχή του στον Κύριο.

Με μία τόσο πλούσια και έκλεκτή ποιμαντική προσφορά μάνιασε ό δαίμονας της συκοφαντίας. Άνθρωποι μικρόψυχοι, έξ ιδίων κρίνοντας τὰ άλλότρια, κολλημένοι σὰ στρείδια στὰ πάθη της άνηθικότητας, πρόβαλαν τον άβυσσάλειο ψυχικό ρύπο τους στο πρόσωπο του άγίου. Τους ήταν άδιανόητος ό παρθενικός τρόπος ζωής, ό τρόπος που ό νέος Άδάμ, ό Κύριός μας Ίησους Χριστός, έγκαίνιασε με το παρθενικό πρόσωπό του στη νέα δική του δημιουργία, στην Έκκλησία του. Έπλασαν λοιπόν μύθους, από το βορβορώδες ύλικό που τους χορήγησε ό μισόκαλλος και προσπάθησαν να σπιλώσουν, τον άσπιλο. Μαζί τους μπλέχθηκαν και κάποιοι άλλοι «έκκλησιαστικοί ταγιοί» που σαν άφελείς και άδόκιμοι στην κατά Χριστό ζωή, παρασύρθηκαν στις δεινές συκοφαντίες.

Άρνητικό ήταν και το κοινωνικό-πολιτικό κλίμα της εποχής που μισούσε τὰ μοναστήρια, επηρεασμένο από βουαρικό έπιτελείο που είχε έγκατασταθει στην Ελλάδα και προσπαθούσε να την «έκπολιτίσει». Δεν μπορούσαν με κανένα τρόπο να χωνέψουν πώς ό Διευθυντής της Ριζαρείου καταντᾷ στον καλογερικό τρόπο ζωής. Έβδομήντα δυο χρονών άνθρωπος πλέον ό Άγιος και συκοφαντείται άσχημα. «Ούτος τὰς άμαρτίας ήμῶν φέρει και περί ήμῶν όδυνᾷται», λέγει ό προφήτης Ήσαΐας για τον Κύριό μας. Τὰ ίδια συμβαίνουν και στον Άγιο.

Οί Πατέρες της Έκκλησίας μας, ύποστηρίζουν ότι το άφορητότερο μαρτύριο για έναν άθῶο είναι ή συκοφαντία. Και την επιτρέπει ό Κύριος στους δικούς του για μείζονα τελείωση και ούράνια δόξα.

«Ωστόσο ή χάρη πληθαίνει πάνω του και έπαληθεύεται με τὰ ποικίλα θαύματα που τελούνται με τὰ άγιασμένα χέρια του και τις διάπυρες ευχές του. Ό ίδιος όμως σωματικά κάμπτεται. Μία χρόνια προστατίτιδα που είχε, επιδεινώνεται, για λίγο θεραπεύεται από την Παναγία την Χρυσολέοντισσα στην Αίγινα που προσκύνησε, αλλά και πάλι βάρυνε. Μεταφέρθηκε στην Αθήνα, στο νοσοκομείο Άρεταίειο, σαν άπλως μοναχός, έμεινε δυο μήνες και ένῳ τον έτοιμάζαν οί γιατροί για έγχείρηση, παρέδωσε το πνεύμα του τη νύχτα στις 8 Νοεμβρίου 1920.

Ό Άγιος του αιώνα μας, όπως πετυχημένα τον απέκάλεσε ό λογοτέχνης Σῶτος Χονδρόπουλος, στὰ τελευταία του ρίζωσε στην Ίερὰ Μονή της Αγίας Τριάδος σαν Έλαία κατάκαρπος και σαν το δένδρο το πεφυτευμένο παρὰ τὰς διεξόδους τῶν υδάτων ό τον καρπὸν αὐτοῦ δώσει.

Και έδωσε άναρρίθμητους καρπούς στην Έκκλησία και στο έθνος μας. Και από εκεί μεταπήδησε στη ζωή της Αγίας Τριάδος που τόσο είχε λαχταρήσει.

Κάποιοι όνομάζουν τον Άγιο Νεκτάριο, Χρυσόστομο του αιώνα μας, τόσο για την πολυσχιδή προσωπικότητά του, όσο και για το πλούσιο και πολύμορφο έργο του.

Δεν είναι καθόλου ύπερβολικό να συμφωνήσουμε με αὐτὸν τὸν ὑψηλὸ χαρακτηρισμὸ και την έκλεκτή παρομοίωση, γιατί πράγματι ό Άγιος Νεκτάριος όλοκληρώθηκε σε μία καθολική προσωπικότητα. Μολοντί μοναχός αρχικά και άσκητής, με άυστηρούς περιορισμούς και μοναστικούς κανόνες, όμως

τόσο πολύ διευθύνθηκε ἡ προσωπικότητά του, ὥστε νὰ φθάσει στὰ μέτρα τῶν Μεγάλων Ἀγίων καὶ μάλιστα τὰ Χρυσοστομικά.

Ὁ Ἅγιος ἀφοῦ ἔλυσε ὀριστικά τὸ ὑπαρξιακὸ του πρόβλημα ἀνοίχθηκε μὲ τὴν σφύζουσα χάρη τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ στὸν μεγάλο γάμο τῆς Ἐκκλησίας. Ξεκινώντας ἀπὸ τὸν Μοναχισμό ἔφθασε στὸν τελικὸ προορισμό, Θεανθρώπινο προορισμό ποὺ εἶναι ἡ ἔνωση μὲ τὸν Θεὸ καὶ τὴν ἐν Χριστῷ ἀδελφότητα.

Κατάκτησε χαρακτηριστικά καὶ βίωσε τὸν μυστικὸ Γάμο τῆς ψυχῆς του μὲ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, στὴν ὁποία καὶ ὁλόψυχα καὶ ἀφιερώθηκε.

Λειτουργὸς μὲ φλόγα πύρινη, φιλοστοργικότατος καὶ διακριτικότατος πνευματικὸς Πατήρ, ὑψιπέτης Θεολόγος, συγγραφέας ὄχι κοινός, θεόπνευστος, ἱεροκήρυκας, παιδαγωγὸς ἄριστος, θαυματουργὸς καὶ ἐν ζωῇ καὶ μετὰ θάνατον, κοινωνικὸς ἐργάτης καὶ βαθὺς καὶ ἀκαταπόνητος. Καλλιεργητὴς ἱερατικῶν κλήσεων καὶ τὸ κυριώτερο, θεόπτης τοῦ ἀκτίστου θαβωρίου φωτός προσέφερε ἄπειρες εὐεργεσίες στὸ Ὁρθόδοξο Νεοελληνικὸ ἔθνος μας. Δυνατὸ πρότυπο γιὰ ὅλους μας, κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς καθηγητὲς καὶ ἱεροσπουδαστὲς, τὸν τιμᾶμε, Αὐτὸν τὸν ἔνθεο θεράποντα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐξαιτούμεθα τὶς διάπυρες εὐχὲς του πρὸς τὸν Κύριο.

Γιὰ νὰ δώσει προφητικὴ καὶ Τριαδικὴ Ἱερωσύνη κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ Ἁγίου Ἱεράρχου, Λαὸ μὲ φωτόμορφα καὶ θεοφώτιστα τέκνα τῆς ζωντανῆς Ἑλληνορθοδόξου Ἐκκλησίας.

Καὶ τὸ κυριώτερο, τὴ νέα γενιὰ παραλαμβάνουσα μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ ἀγάπης, τὴν ὁλοζώντανή μας Θεανθρώπινη παράδοση, μὲ τὶς πανάγιες εὐχὲς τοῦ ἐν ἁγίοις ἐνδόξου πατρὸς ἡμῶν Νεκταρίου ἐπισκόπου Πενταπόλεως τοῦ θαυματουργοῦ.

π. Σαράντης Σαράντος (ἀπὸ ομιλία στους σπουδαστές της Ριζαρείου, 1989)